

Like

Dariush Rajabian, Пирӯз Суғдӣ and 256 others like this.

РУССКИЙ

| МОБИЛ

| ТАМОС

| RSS

Чустуҷӯ

Хабарҳои нав Гузориш Сиёсӣ Иқтисодӣ Иҷтимоӣ Фарҳангӣ Акси рӯз

Дар сӯги дӯст...

25 ИЮН 2012

**Чӣ қадар сангин ва дарднок буд, хабари маргат, эй бародари ҷон,
Ангор поре аз дили пурхунамо қанданд ва ба дур андохтанд!
Дӯсти дарёдилу умедсозам, чӣ гуна бовар кунам, ки дигар он табассумҳои ҳамешагири бар лабону гунаҳон
пурмехратон намебинам ва он чашмони маъсуми андешмандатон ба сӯям наменигаранд?! Эй бародари ҷон! Шумо
марде аз табори бузургон будед ва ба ростӣ саҳт душвор аст, феъли мозиро барои Шумо ба қор бурдан. Медонам, ҳеч роҳе
надорем, ҷуз ин ки бипазирем ва медонам чун марг даррасад, касе ӯро боз натвонад дошт... Аммо оё метавон марги ҷунин
мардро ба соддагӣ пазируфт?! "Марги ҷунин хоҷа, на қорест, хурд!" (Рӯдакӣ)
Магар метавон фарёд накард ва гиребони "фалаки ҷомақабуд"-ро нагирифт?!**

**Фарёд зи дасти фалаки ҷомақабуд,
Ёрони маро ягон ягон омаду бурд....**

Оё метавон дар миёни саҳтҳои рӯзгор ба замину осмон ва ин ҳама беҳудагӣ ва бемаънигӣ носазо нагуфт?!

Эй бародари ҷон, ки ба ман меҳро омӯхтаед,

Ба ман шакебойию сабури ёд додаед,

садокату рафокати ростинро илқо кардаед,

оё қарор буд, ки зуд бишгобед ва маро танҳо бигзоред?!

...То он ҷо ки ман Шуморо шинохтаам, дар ҳама ҳол мазҳари умеду талош ва нигоҳи наву жарф будед. Мазҳари покино сафо будаед. Хирадмандона зистед, зулолу пок.

Бепарда бигӯям, барои зиндагӣ дар ин дунёи олула, ин андоза поки ва маъсумият ва мардумӣ, қори осон набуд ва на ҳар касе метавонист, ҷунин пок зияд...

**Бандаам, покраворо ки дар ин дайри қухан,
Гар зияд, пок зияд, гар биравад, пок равад!**

Дилам меход дар марги Шумо бародари азизи ман, хун бигирям,

Ҳамеша лаҳзаҳои дидор пеши чашмонам ҷилвагар мешавад ва худро аз даст медиҳам...фурсатҳо мебояд, то ба худ оям!

Дар аввалин рӯзи ошноамон, сию анд сол пеш, ки ман донишҷӯи донишқандаи забону адабиёти донишгоҳ будаму (Он замон дар меҳани мо, фақат як донишгоҳ буд!), вале дониш меод, ҳоло дар ҳар рӯстое донишгоҳест, вале аз дониш хабаре нест!) Шумо барои музокироти марбут ба дифоии поёномаатон(номзадӣ) ба донишқандаи мо омада будед, дар пушти дари устои бузургвори банда, Шарифҷон Хусейнода, бо ҳам ошно шудем ва Шумо бо хандаи зебо ва бесадои худ, маро пазиро шудед...

...Ва ман дасти гарми Шуморо фишурдам ва дӯстии мо оғоз шуд...ва ин дӯстӣ ба бародарии ростин бадал шуд ва идома ёфт то вопасин рӯзҳо... он вақт ман поёномаи донишгоҳӣ менавиштам ва Шумо ба истилоҳи ҳамшахриянома аспирант, яъне донишҷӯи давраи докторӣ. Интизори мулоқот бо устод будед, нахустин ошноии мо сурат гирифт.

...Ҳар ду якдигарро ғойбона мешинохтем, тавасути навиштаҳои мо, ки он замон дар расонаҳои гурӯҳӣ ҷоп мешуд ва рӯзномаҳои маҷаллаҳои хонандагони фаровон дошанд ва нависанда ва донишманд ва афроди босавод обрӯю эътибор...он рӯз рӯзи оғози ошноӣ ва дӯстии мо шуд ва худро синоспозиторам, ки сарнавишт, бародаре фозилу инсонии шарифоро чун Шумо, ба ман ҳада қард... ва ман соҳло аз ин бародарӣ ва ҳамсӯхбатӣ ва дӯстӣ судҳо бардоштаам, ки арзиши онро ба ҳеч сарвате наметавон иваз қард ва лаззати он то охарин лаҳзаҳои зиндагиам бо ман хоҳад буд...

Ва ин дӯстӣ ба бародарии ростин бадал шуд...

Дар сангинтарин рӯзҳои зиндагиам, ҳамеша, самимият, гармӣ ва шарикӣ ғаму шодии якдигар буданро эҳсос кардаам...Он замон ки тоза як сол ва ё яку ним сол аз муҳоҷирати иҷбории ман мегузашт, бо азоби сангин ва душвории роҳ аз тариқи Тошқанд аз мошин ба мошин мегузаштед, тахкири марзбонони узбақро таҳаммул мекардед, ва бо душворӣ ва бурдборӣ худро ба Олмотӣ расондед, то дидор тоза қунем, лаҳзаҳое, ки ҳаргиз аз ёдам намеравад... ва мегуфтед, бародарҷон, оё ман метавонистам наёям, агар ман ба ҷойи Шумо будам, Шумо ба суроғам намеомадед?!...

Ашқи шодӣ аз чашмони мо мерехт ва бо ғаму дард омезиш дошт. Зеро он чӣ ки он рӯзҳо дар меҳани мо мегузашт, ҳузрангез буд ва дақиқан ҳамон буд, ки устои суҳан фармуда: Буди байтулшарафам, гаптан байтулҳазанам!

...Бародари ҷон, дар рӯзгоре, ки дар меҳани мо, мардум аз дасти дӯст ба душман паноҳ мебуданд, Шумо ақида, ирода ва одамияти хешро беш аз ҳар замоне нишон додед. Медонам ва тасаввур мекунам, то чӣ андоза барои хирадманде чун Шумо таҳаммули он ҳама хорию зорӣ рӯшанфикрон сангин буд.

Барои он ки ҷоплус набудед, барои он ки тамаллуқро ба ҳеч ваҷҳ наметазирӯфтед, барои он ки дурӯғу риёро дӯст надоштед, бадтар аз ҳама, барои он ки дониш доштед! ва як сару гардан аз атрофиён боло будед, гурури инсонӣ ва тоҷикии солим доштед... Ин буд, ки бархе одамакони фурумоҷаи чашми дидан надоштанд, ва ба ҷои он ки аз вучудатон ифтихор қунанд, баротон гуноҳ меҷустанд ва чӣ басо ки "гуноҳ" низ пайдо мекарданд, ва мутобиқ ба "талаби айём" амал мекарданд, ва агар ҳеч чизе ҷиддӣ пайдо нақунанд, масалан мегуфтанд, дигарандеш аст, яъне "муҳолиф" ва ин буд, ки бародари ҷон, муддати кӯтоҳе... қорро низ дар донишгоҳ қанор гузоштед...ва дар ноҳияи Масҷоҳ ба кишоварзӣ пардохтед. Ва дар воқеъ: "Ту аҳли донишу фазлӣ, ҳамин гуноҳат бас!"(Ҳофиз)

Дар мавриди дигарандешӣ бояд ёдовар шавам,ки ҳамаи рӯшанфикрони бузург дар ҷаҳон мавзёи хешро доштанд, ки дар бисёр маврид, мавзёи онҳо ҳилофи мавзёи расмӣ ва ё ҳамагонӣ буд. Хавос ҳамеша аз авом тафовут дошт!...

Медонистам, ки барои касе ки пешаашро дӯст медорад ва умрашро барои андӯхтани дониш сарф кардааст, то онро ба дигарон интиқол қунад, таҳаммули ин нуқта, яъне аз вазифа дур шудан ва мавриди истехзо ва ё хушқолини фурумоҷони камзарфияти ҷоплус шудан, ки онҳо фикр мекунанд, ҷои Шуморо хоҳанд гирифт, то кӯҷо сангин аст! Ин бабасароне, ки ба ҷунин иқдомоти номаймун даст мезананд, ҳатто ақлашон қад намедиҳад, дарқ қунанд, ки ҳаргиз ҷои касеро наметавон гирифт, ва танҳо симатеро, курсеро ишғол мекунанду бас, зеро пайдост, ки: "ҳар касеро баҳри қор сохтанд"!

Озор ва ранҷиш аз бархе қасон, ва масоиле, ки шояд бори дигар ва дар рӯзгори дигар, бад-он тавон пардохт... Медонам, ки дар ҳақиқи Шумо ва фарзандони фарзонаи миллат чӣ ҷафохое қарданд, ва рӯҳи нозуқи хирадманде мисли Шумо тобу тавони он ҳама номардумиро надошт. Кифоят аст, аз бекадрӣ донишмандон дар кишвар ёдовар шавем вале...на ҳоло.

**... Ҳам марг бар ҷаҳони
Шумо низ бигзард,
Ҳам равнақи ҷаҳони
Шумо низ бигзард!
(Сайфи Фаргонӣ)**

...Бародари ҷон! Чанд рӯзе ки дар Олмотӣ бо ҳам будем, барои ман бисёр хуш гузашт. Шумо бароям на танҳо ҳадоёе аз Ватан овардед, балки худ меҳани азизи мо будед... Дақиқан, мисли кӯҳҳои азим ва қуллаҳои буланди Помир сабур ва мисли Шохнома пур аз хирад ва пур аз дониш ва мисли шашмақом пур аз дард ва пур аз рамзу роз... Ман, он лаҳзаи дидорро, ки харду ашк мерехтем, харгиз фаромуш намекунам, ва аммо: ёд бод он лаҳзаҳомон ёд бод!..

...Ёд дорам, вақте хабари марги модарам ба Шумо расид, ҳамоно бо модари бузургвотатон ва ҳоҷуми меҳрубонатон, новобаста ба душвории роҳ (Роҳи Панҷекат ханӯз ҳам обод нашуда ва ҳаракат аз ин роҳ бисёр сангин аст, ва ба назар чунин мерасад, ки ханӯз ҳам касе дар ғами ободии он диёр нест!) худро расонд!

Шумо сад бор аз ман дар бародарӣ содиктару устувортар будед!

Баъдан борҳо дар Техрону, Олмотӣ ва Маскаву Панҷекат мулоқотҳо доштем ва соатҳоеро бо ҳам дар гуфтугӯ сипарӣ мекардем. Дар ҳамоишҳои муҳталиф пешопеш қарор мегузоштем, ки хар ду ширкат мекунем, то ба дидори яқдигар бирасем...

Чанд муддате ки дар Олмотӣ ва шаҳрҳои дигар бо ҳам будем, аз нахустин сафари Шумо ки ба дидорам омада будед, ва дар мулоқотҳои баъдӣ низ, саъй мекардам ин мусофиратҳо пурмухтаво ва хотирмон бошад. Ошики китоб будед, медонистам, аз китобфурушиҳо ва китобхонаҳо боздид мекардем. Ҳамроҳ китобҳои меҳаридем... аз музейҳо ва ҳунаристонҳо боздид мекардем...

Ғамамон афзун мешуд, ки дар меҳани азизи мо "хунар хор шуд, ҷодуӣ арҷманд!" (Фирдавӣ) ва дигар ба китобҳои хираду дониш қадру қиммати намондааст... Дигар ҳунари воқеъӣ мавқеъ ва ҷойҳои хешро аз даст додааст... Он замон дар пойтахти кишвар ҳатто як китобфурушӣ ҳам намонда буд...

... Талош мекардам ки барои бародарам ин сафарҳо хуш бигзарам. Соатҳо аз хотироти худ мегуфтем механдидем. Пас аз бозгашт ва расидан ба манзил, ҳамоно ба ман телефон мекарданд ва аз ман ташаккур мекарданд. Ин ҳама одобдонӣ ва ҷизи кучакеро чунин бо меҳри бекарон посух гуфтан ва ҳеле зуд дар пайи тадорукӯ ҷуброн будан, аз вежаҳои шахсияти бародари азизи ман, Абдуманнон буд...

Дареғо ки дигар садои гарми "ассалому алайкум, бародарҷон!" гуфтанишонро намешунавам, ва сад дареғ ки дигар бародаре ва дардошное мисли ӯ низ надорам... Магар ин, ки бо ёду хотироте дил хуш кунам. Гоҳо меандешам, чӣ хосияте дар одамии ҳаст, ки дар баробари ҳуҷуми лашқари ғам меистад ва аз пой дар намеафтад...

Бародари мо, ки ба қавли Абдуманнон "бародари қиёматӣ" буд, то оҳарин лаҳзаҳои зиндагии Ҷисмони эшон идома ёфт...

...Рӯзаке чанд, пеш аз ин хабари дахшато дар қанори бародарам будам ва ба шаҳри дили ману зодгоҳи эшон омада будам, ки бино ба далоиле солҳо наёмада будам...

Оё ман метавонистам, наёям!? Пайвасти тамоси телефонӣ доштем, аз оғоз то анҷом. Аз шурӯби беморӣ ва мароҳили табобат дар бемористонҳои Хучанду Душанбею Техрон, аз ҷарроҳӣ ва талоши пизишкони барои табобат ва ахиран барои тӯли умр, бо бародари фақидам, бо фарзандонашон, бо дӯстонашон шогирдонашон, бо пизишкони, дар иртибот будам ва дилам меҳост, харҷ аз дастамон биёяд, барои шиғои эшон ёри ва тавони хешро дареғ надорем... Абдуманнон фарзандони хуб тарбият карданд, дӯстон ва шогирдони вафодоре доштанд, ки ҳамагон омода буданд, ки харҷи лозим аст, барои шиғои эшон анҷом диҳанд.

Вале афсус... Чун қазо ояд, табиб ахлаш шавад...

Ман худро бо ин таскин меҳам ки ду се рӯз пеш аз даргузашти эшон дар қанорашон будам ва аз ҳамоно роҳе ки эшон бо заҳмати зиёд, 17 сол пеш ба дидорам омада буданд, ба меҳани азизамон омадам, то ба дидорашон бирасам. Дар ин муддат робитаи Ўзбекистону Тоҷикистон бехтар нашуд ва бо қамолӣ таассуф ёдовар мешавам, ки барои як тоҷик убури аз қаламрави Ўзбекистони қунунӣ ва ба вежа аз марз, бадтар аз убури дӯзах аст. Ин ҳама таҳқир ва ин ҳама бе эҳтиромӣ ва хориро харгиз дар ҷои дигаре намебинед. Умедворам, марзбонони Тоҷикистон нисбат ба бародарону хоҳарони Ўзбеки мо, ки садаҳо бо ҳам будаем, ва инқадри тақдир моро ҷудо карда аст, чунин муносибатро раво надоранд ва харгиз ба ин андоза пастӣ роҳ надиханд! Хирад ва фарҳанг ва таърихи мо иҷоза намедиҳад, ки ба инсонҳо чунин рафтори бераҳмона, беадолатона ва таҳқиромезро раво дорем!

...Пас аз расидан ба хоки поки Тоҷикистон ва мулоқоте дар марз бо бародари азизи мастҷоҳиям, мустамки ба ҳонаи Абдуманнон рафтам, то харҷи зудтар эшонро бубинам. Дилам барояшон ҳеле танг шуда буд. Ба вежа аз он ҷиҳат, ки рӯзҳои охир на ҳамеша гӯшӣ телефонро мебардоштанд, ва беморӣ эшонро озори бештар меод. Тамоси мо аз тариқи Фаҳруддинҷон писари фозили эшон анҷом мешуд.

Писарони нозанинашон маро пешвоз гирифтанд, аз аҳволи падару интилоби бештаре доданд. Муддате дар саҳни хавлӣ нишастем, маро меҳмондорӣ карданд, то бемор пас аз муоинаву давои пизишкӣ, ки ахиран бештар давоҳои мусаккин мекарданд, истироҳат кунанду ба худ биёянд ва мо пасон ба дидор бирасем. Пас аз муддате Фаҳруддинҷон, писари донишманду номбардори падар, аз угоқи бемор берун омаданд ва маро ба назди падар хонданд. Бо салом вориди уток шудам ва бародарам рӯи қат дароз кашада буд, бо садои бурро ва гарман "Ассалому алайкум, бародарҷон!" гӯён истикбол карданд. Дард хастаашон карда буд, дигар аз он ҷолоҳӣ ва гиройи ҷизе намонда буд, андоми лоғарашон боз лоғартар шуда буд. Чашмонашон мисли ҳамеша хандон буд ва дар жарғои чашмонашон нишонаҳои андӯхи жарғоро эҳсос кардам, вале ҳамоно дар онҳаи чашмонашон пӯйи ҳувайдо буд ва ба назар чунин мерасид, ки умқи чашмон бештар шудааст... Бо ин ҳама аз зиндагӣ суҳан мегуфтанд...

Аз чашмони хаста вале нурполашон ва аз забони ширину шаҳдолашон суҳанҳои гарму самимӣ берун меомад. Новобаста ба ин ки ҳеле дард кашада буданд ва асарӣ хастагӣ ранҷури аз ҷеҳрашон пайдо буд, бо гармӣ ва меҳрубонӣ маро пазируфтанд ва аҳволпураи карданд... Эҳсос кардам, ки омадани маро интизор буданд. Чун ман аз тариқи телефон интилоб дода будам, ки меоям. Аз Фаҳруддинҷон шунидам, ки меҳостаанд, барои устод Шақури, устод Акбари Турсон ва бандана нома бивисанд. Ба устод Акбар номае ҳам навиштаанд...

Ба писарони нозанинашон аз "амақашон" мегуфт ва дили маро бештар хун мекарданд, ангор ба сафари тӯлоние омода мешуданд ва маро ба писаронашон вогузор мекарданд... Мегуфтанд ҳамаашон, ҳона доранд, қор мекунанд. Шумо дар ғурбат будед, мо инҳоро зан додем, ҳамааш ваъзи хуб доранд... Ман талош мекардам, ки худро ба даст бигирам ва қоре бикунам, ки бародарам, ашқҳои сӯзони маро набинанд ва худро накарда фикр кунанд, ки ман ҳам умедамро қандам... Аз ину он сӯҳбат мекардам ва кӯшиш мекардам ки лаҳзае ҳам бошад, хотирашонро ба харғҳои тасаллибахш банд кунам. Аз сафари Эрон дӯстони муштараки эронӣамон ёдовар шудам ва аз доктор Неқуфар, ки пизишкӣ ҳубесту дар Эрон ба табобати бародари азизи мо машғул шуда буд, ёд кардем, ки дар оҳарин сафари Абдуманнон ба Техрон, мо ҳамроҳ ба дидораш рафта будем, то ба поси он ҳама муҳаббатҳо ва талошҳои, сипос бигӯем ва эҳтиромашро ба ҷо биёварем. Аз дил гузаронидам, "во асафо ки ҷарроҳӣ дар Эрон анҷом нашуд!"... Гӯйё бародарам харғи дили маро мешуниданд, ки гуфтанд: Гузашт акнун, бародарҷон! Бо садои гиро вале маъсум ба он ҷизе, ки аз дили ман гузашт, посух доданд, бародарам!

Вале ман боз ҳам намеҳоҳам, ки сӯҳбати мо, оҳанги ҳасрат дошта бошад ва аз он бӯи яъсу ноумеди биёяд...

Сӯҳбатро ба сӯи фаволиятҳои оянда мекашам ва аз қорҳои пажӯҳишӣ ва донишҳои харғ мезанам. Мебинам, ки эшон дигар он алоқамандии қаблӣро аз даст додаанд ва эҳсоси хастагӣ ва андӯх дар ҷеҳрашон ҳувайдост... Аз дил мегузаронам, худро нахоста ин дидори охирин бошад... Вале дилам намеҳоҳад, ки ба ин андеша бовар кунам.

На бародари ҷон! Ҳарчанд, медонистам ки ин беморӣ бисёр сангин аст ва ханӯз илоҷи онро наёфтаанд, боз ҳам ба мӯъҷизае бовар мекардам... фикр мекардам эзади донову тавоно ин бор мӯъҷизае барои бародари азизи ман арзонӣ мебарояд ва намегузорад, ки мо то ин андоза бадбахт шавем ва азизи нозанин ва донишманди бемонандамонро аз даст бидиҳем, ки дорои мағзи пур аз андеша ва нақшаҳои азими амалиношуда буд... Охир ин ҷаҳон аз ӯ ҷуз неки ва меҳрубонӣ ва саховат ва садоқат ва хидмат дар роҳи илм ва дар роҳи Худо ҷизе надидааст!? Пас, мӯъҷиза ба чӣ қор ояд?! Вале вой бар мо ки:

**Меҳтарони ҷаҳон ҳама мурданд,
Маргро сар ҳама фуру карданд.**

ва чӣ илоҷи ки :

**Ҳама маргроем, пиру ҷавон,
Ки марг аст чун шеру мо охувон!**

...Аз нақшаҳои илмӣ, ки борҳо бо ҳам табодули назар карда будем ёдовар мешавам, ва аз он ки бархе аз пажӯҳишҳоишонро барои ҷоп дар Эрон бояд омода сохт ва ғайра... Ман меӯям, қарор аст, Шумо тазкираи шоъирони Чоч, Фарғона ва Марв ва ғайраро омода кунед, ман барои ҷопи ин китобҳо дар Эрон гуфтугӯ кардам... Эшон меӯянд, агар худро хоста бошад... Мебинам, ки бародарам, хаста ва бемадор аст ва шояд аз зӯри дард бошад, ки ба худ мелечад. Бо эшон ҳуҷоҳишӣ мекунам ва меӯям ман ҳамроҳи бародарам, Қаримуллоҳ хастам ва ӯ дар ин ҷо ҳона дорад, ва ман ба ҳонаи ӯ меравам ва фардо бармегардам, то боз сӯҳбатро идома диҳем. Абдуманнон, бародари қиёматӣ ман, бо оҳанги ҷиддӣ меӯянд, Шумо ҷое намеравед!, ҳаминҷо мемонед! ва ба писаронашон дастур медеҳанд, ки амақатро дар фалон ҳона ҷой кунед, ҳамроҳашон бошед, чанд рӯзе ки бошанд, дар хидматашон бошед... Ман эҳсос мекунам, ки набояд баҳсе бикунам. Бояд қомилан пойбанд ба харғҳои бародарам бошам. Розӣ мешавам ва эшонро ба худро месупорам ва бо писаронашон аз уток берун меравам...

Ба Фахруддинҷон меғӯям, ки ман бо Каримуллоҳ меравам, бачаҳояшро мебинаму бармегардам. Хоҳаракам, Фарзонаҷонро низ, бояд меидам!
Эшон меғӯянд, илоҷашро меёбем. Ман тибки ваъда бармегардам. Шабро дар хонаи бародарам, дар халқаи писарони эшон, мегузаронем. Фахруддинҷон маро аз хоб бедор карданд ва барои субҳона ба сари суфра хонданд. Хоҳаракам бо шавҳарашон Толибҷон омада буданд ва ман аз ин "тадбири" Фахруддинҷон бисёр хушқол шудам. Фахриддинҷон субҳи зуд ба хонаи эшон рафта онҳоро оварда буданд... ва барои ман миннат гузоштанд...
Пас аз ахволпурсӣ, ва сарфи субҳона ҳамроҳ ба аёдати бемор вориди утоқ шудем. Ҳамаамон, талош мекардем, ки худро ба даст бигирем ва аз худ заъфе ба бемор нишон надиҳем, баръакс коре кунем, ки аз бемор дилдорӣ карда бошем... Вале ин кори бисёр сангин аст. Мо муддате дар гирди кати Абдуманнон нишаста ахволпурсӣ мекунем ва аз худӣ кодири беҳамто, барои бародари азизамон шифо меҷӯем. Бе он ки хоста бошем, ашқ дар чашмонамон халқа мезанад ва мо талош мекунем, ки пинҳон намоём. Ҳарфҳои барои дилгармӣ ва дилдорӣ меғӯем, Абдуманнон низ барои мо, суҳанхоё самимӣ ва бародарона аз жарғои ҷони худ берун мекунад, ангор моро ба бурдборӣ ва шакеборӣ меконанд ва ишора мекунанд, ки "қорҳои муҳиме дар пеш аст..." ...Ангор моро омода мекарданд...
Мо ба ақдигар ишора мекунем, ки набояд беморро хаста кунем. Ҳама нигарон будем, вале ҳеҷ яке аз мо намедонист, ва ё намехост бидонад, ки пас аз ду се рӯзи ин мулоқот бародари азиз ва дӯсти меҳрубон ва донишманди камназири мо, дори фониро видоё меғӯянд ва ба ҷовидон мепайванданд... Ман меғӯям, бародарҷон, агар иҷоза диҳед, барои як муддати кӯтоҳе ба Панҷекат меравам. Худуди ду моҳ пеш бародари кучакам, Зикруллоҳ, ки ҳамаги сию як сол дошт, ва дар ин муддат бо хушёрӣ ва зиракии худ, ширкате таъсис намуда рӯзгорашро пеш мебард ва ба ҳамаи мо дастӣ ёри дароз мекард, дар як садамаи ағумубилӣ, дар ҳамаи шаҳри Хучанд, ба ҳалокат расид ва ҷаҳор фарзанди хурдсоларо бо хонумаш, ки ханӯз дар оғози зиндагист, ва падарашро, ки амаки ман хастанду ӯро соҳиби хонаву дари хеш ва меросбардор медонистанд, ва ҳамаи хешу ақраборо ба мотам нишонд....

Ман ба далели он ки хангоми марғи ӯ дур аз меҳан будам, натавонистам дар ҷанозааш ширкат кунам, .. шармандаам, ва бояд ҳарчӣ зудтар биравам ва бастагонро ҳамдардӣ кунам ва мазорашро зиёрат кунам... Бародарам, Абдуманнон, афсус меҳуранд ва дуё мекунанд, ки Худованд дар бихишт Ҷояш диҳад ва меғӯянд, чаро нагуфтед, ки агар ман ҳам наметонистам, ино (манзур бачаҳояшон буд) мерафтанд... Ман меғӯям, нахостам дар чунин шароит музоҳими Шумо бишавам. Бе ин ҳам хангоме, ки духтари ман дар беморхонаи Хучанд, ҷарроҳӣ шуд, Шумо бо вучуди беморӣ ҳам худатон заҳмат кашидед ва ҳам аҳли хонаводаатонро водор кардед, ки ҳар рӯз аз ӯ хабар бигиранд ва ҳама гуна ёриро дарёг надоранд ва маро бо муҳаббататон шарманда кардед... Бародарам дастӣ дуо мебардоранд ва барои ман тавфиқ меҷӯанд. Ва ман қавл медиҳам, ки ба зудӣ бармегардам. Баробари расидан ба Панҷекат ба Фахруддинҷон занг мезанам ва ахволпурсӣ мекунам ва ҳамаи тур ҳар рӯзе ки ман дар Панҷекат будам дар тамос будем. Масоили марбут ба ин, ки чӣ қор бояд кард, ки ба суди бемор бошад, табодули назар мекардем... Вале вой бар мо, ки :

Зи модар ҳама марғро зодаем, Ҳама бандасем, арҷи озодаем!

Ҳамаи лаҳзае, ки хабари марғаш ба ман расид, бароям ҷаҳон ранги мотам гирифт, рӯзи рӯшан дар чашмонам ба шаби сияҳ бадал шуд, чӣ торикии даҳшатзост ва дардинокест... дар осмон ситорае намебинам... Ситорае дурахшиду париду рафт...
Меҳмонҳоям, ки аз роҳҳои дуру наздик ба дидори ман омада буданд, медидаанд, ки баробари расидани ин хабари номаймун ва сангин ман дасту почта шудам ва забонам лол шуда буд... бе ихтиёр ашқ аз чашмонам ҷорӣ мешуд. Меҳонанд, маро дилдорӣ кунанд, меғӯфтанд, хуб Шумо медонистед, ки беморӣ эшон сангин буд... Аз сӯи худо омадаам ба сӯи ӯ бозмегардем, роҳи дигаре надорем ва амсоли инҳо....
Ман ҳамоно тасмим гирифтаам, ки бояд биравам ва дар ҷанозаи эшон ширкат кунам ва меҳмононаро дар зодгоҳам гузошам ва озими Хучанд шудам. ...Худро коҳиш мекардам, ки чаро зуд аз наздаш омадам ва чаро он ҷо намондам. Шояд, бародарам ҳарфҳои дошт, ки ба ман меғӯфт...
Он рӯзҳо ин байти ҳақим Умари Хайём, ноҳудоғоҳ, сари забонам буд:

Омад шудани ту, андар ин олам чист, Омад мағасе, падида нопадид шуд...

Ва ҳамчунин ин байти ҳақим Низомии Ғанҷавӣ:

Бечора касест, одамизод, Ҳоке ки чу пуф кунӣ, барад бод!

Хулоса, ҳолам ба ҳам хурд, пас аз лаҳзаҳои сангин ба худ омадам ва пушти фармон нишастам, ва ба сӯи Хучанд ҳаракат кардам...
Роҳе чандон нарафта будам, ки аз тариқи телефон хабар доданд, аҷала накунед, намерасед, қарор аст, субҳи зуд ба хок супоранд... Роҳ бисёр хароб аст, бехтар аст охишта охишта биёед... Ҳам роҳи Панҷекат то шаҳраки Айни хароб аст, ҳам ағбаи Шаҳристон, имкони бо суръат рафтаи нест... Медонистам, аз ҳамаи роҳ омада будам, дар воқеъ роҳ бисёр хароб аст, ва роҳи Панҷекату Айниро шояд беш аз чихил сол ва ё панҷоҳ сол пеш таъмири ҷиддӣ карда бошанд...
Оҳ кашидам, оҳ, ки агар имрӯз дар ғӯшае аз меҳани азизамон бимирем, бастагонамон наметавонанд, биёянд ва ба хок биспоранд. Борҳо шудааст, фарзандони ин диёр, натавонистаанд падару модар ва ё бастагони дигарашонро ба хок супоранд! Аз Маскав бо ҳавонаймо то Хучанд ва ё то Душанбе мерасанд, вале то Панҷекату Айниро, Маскав роҳ баста аст... Дароғо, ки гоҳо барои дар ҷанозаи азизонамон ширкат намудан низ, имкон надорем...
На роҳи дурусте дорем, на бо ҳамсоягонамон хубем... Роҳҳо баста, дилҳо шикаста, рӯҳҳо мурда, чӣ бояд кард?! Магар аз забони устоди беҳамто, Лоик, боз фарёд занем ки:

... Охи ман гӯрро битарконад, Охи ман, охи рӯзгори ман аст...

Ба худ гуфтам "ёрам, чӣ ғарибона, рафтаст, аз ин хона!"
...Моширо ниғаҳ доштам ва дар қанори чашмае нишастам ва ба ёди ёри сафар кардаам ва бародари аз даст додаам зор зор гирия кардам...
Тасмим гирифтаам, ки агар қарор бошад, ки ба намози ҷанозааш нарасам, пас бармегардам, меҳмонҳоямро гусел мекунам ва баъд меравам, ки хоки шарифашро зиёрат бикунам ва ба фарзандону хонаводаи муҳтарамаш ҳамдардӣ бикунам. Модари пирашро дилдорӣ кунам. Модаре, ки бародари ман, бо тамоми вучудаш эшонро дӯст медошт... ва модаре, ки доғи писари нозанини хешро то қиёмат дар қалби хеш ниғаҳ хоҳад дошт!...Ҳамаи лаҳзаҳо буд, ки Мисбӯҳаддини Нарзикул, чун аз дӯсти рафокати мо оғоҳ буд, телефон кард, ки дар қучо хастам, ва оё қасди сафари Хучанд дорам ё на, то бо ман ҳамроҳ шавад. Ба ӯ гуфтам, ки тасмим гирифтаам, баъдтар биравам.
Ҳамаи рӯз аз тариқи телефон бо Фахруддинҷон, ҳарфҳои барои тасаллои дили ақдигар раду бадал кардем... ду се рӯз баъд ман ба Хучанд омадам, то дар маҷлиси тарҳими бародари аз даст рафтаам ширкат намоям.

Медидам, ки он рӯзҳо мардумони хушёр ва бедори он диёр дар ҳасрати яке аз дурахшонтарин ситораҳои илму адаб ва фарҳанги зодбуми хеш месӯзанд... Дар ҳасрати ситорае ки дар осмони Тоҷикистон, (ин диёре ки ҳам акнун қамнур ва бе рамак шуда аст ва ба қавири ҳасрат табила шуда ва ба қавли устод Мирҷоладини Қаззоӣ "набояд бахит ба дӯзах табила шавад!"), намоёнгари роҳи барғар, барои раҳгумкардагоне буд...
Медонистам, ки илми адабиётшиносӣ тоҷик, яке аз бузургтарин донишмандонашро аз даст дод. Имрӯз дар ин диёр афрде мисли ӯро душвор аст пайдо кард. Чӣ гуна нагирам, ки дар меҳани азизи ман, ба илму олим қадру қиммате намондааст, ҳамакораҳои ҳечқора аз номи илм ҳарф мезананд, агарчӣ "ъилм"ашонро ба ҷуз ду се тан аз ҳамбазмонашон дӯстонашон, қасе намедонад ва эътирофе надорад. Ин тоифа бо ёри фасод, ришва, гурӯҳбозӣ ба мақомҳои мерасандунвоҳое дарёфт мекунанд, ва обрӯи илму олимро низ бурдаанд... Намунаи боризи ин гуна фаёлиятҳои "илмӣ" ҳамаи "Фарҳангҳои ҷилдфарбеҳи забони тоҷикӣ" аст, ки ду ҷилди он соли 2008 ба ҷоп расидааст, ва мавриди эътирозу интиқоди ҷиддӣ аз сӯи бархе аз соҳибназарон шуд. Бе тардид чунин қори "илмӣ" ақинан бар зарари илм буда, аз обрӯи илм қоста аст, ва ҷуз бадномии илм чизе нест!..

Ва бузурворе мисли Абдуманнон, ки боясти моёи ифтихори кишвар ва илму адаби ин диёр мебуд, ва барои мардуми оғоҳ чунин ҳам хаст! муддатҳо барои дарёфти қути лоямут, бо фарзандонашон кишварзӣ мекарданд, то рӯи ниёз ба фурумоёгоне набарад...
Вале бо ин ҳама, бедоди замон, бародари аз даст рафтаам то охарин лаҳзаҳои зиндагӣашон, талош мекарданд, ки пояи илму омӯзишро дар ин обу гил устувортар созанд, пеш бибаранд, тавсия бахшанд, назоранд, ки ба ҳоли мо душманонамон биханданд, ва қушиқҳои карда буданд, то нишон диҳанд, дар ҳамаи муҳити ҳафакунанда низ, ки илми воқеъӣ ҷунонки мебояд қадриносоӣ намешавад, ва фазои мусоид, барои дастовардҳои илмӣ бисёр маҳлуд аст, моҳонаи як устоди донишгоҳ барои ҳарчӣ рӯзгораш намерасад, боз ҳам метавон, қорҳои дархури илм, ва сазовори номи баланди миллати қухан ва хирадкешӣ мо, анҷом дод!..

Чӣ гуна нагирам, ки Тоҷикистони дар ғафлатмонда, яке аз бехтарин фарзандонашро аз даст дод!
Бо марғи устод Абдуманнони Насриддин аз қоҳи буланди забон ва адабиёти тоҷик сӯтунӣ устуворе шикасту фуру рафт ва ҳама дӯстдорони фарҳангу адаби моро сугвор кард...

Дар сӯги дӯст...

30 ИЮН 2012

Солҳои охир бештар шефтаи ислом ва ирфон буд. Ба ман ҳам ишораҳо мекарданд, ки бояст ба таври ҷиддӣ ба ислом рӯй овард... Китобу мақолаҳои илмии Абдуманнон сафҳаи тозае дар суҳаншиносии тоҷик боз намуд. Устод Абдуманнон Насриддин аз камтарин муҳаққиқонест, ки дорои мактаби илмӣ буд. Дар муддати нисбатан кӯтоҳ беш аз 20 нафар шогирдони ӯ бо муваффақият поённомаҳои хешро дифоъ намуда ановини илмӣ дарёфт намуданд. Дарево ки микрози аҷал таноби умраш бибурид ва ҳамаи шогирдонро дӯстонашро ба сӯг нишонд. Нақшаҳои фаровони пажӯҳишӣ ва омӯзишӣ эшон амалӣ нашуд...

ӯ аз нахустин касоне буд, ки донишкадаи забон ва адабиёти тоҷики донишгоҳи Хучандро ба яке аз марокизи ҷиддии омӯзишӣ ва ʼилмию пажӯҳишӣ табдил дод ва тавонист теъдоди ҷашмире аз ҷавононро биёбад ва аз эшон муғаллим ва ʼолим тарбият кунад. Аз камтарин устодон аст, ки дар муддати кӯтоҳе шогирдони хубе тарбият кард, ки ҳам акнун, ба умеди худо, қору пайкори ӯро идома хоҳанд дод.

Агар дар бист соли охир дар адабиётшиносии тоҷик пажӯҳишҳои ҷиддие анҷом шуда, бо итминони комил метавон гуфт, ки ағлаби онҳо ҳамонҳоест, ки бо ибтикор ва таҳти назари устод Абдуманнон сӯрат гирифтааст... Ин ҷо метавонам бо далоили раднопазир ва бо зикри номи шогирдони эшон ва корҳои анҷомшуда ва китобҳои нашршуда сӯҳбат кунам, вале ин масъаларо дар мавриди дигар ва дар ҷои дигаре ва дар фурсате муносибтар матраҳ хоҳам кард. Устодони тавонои донишгоҳи Хучанд амсоли Матлубаи Мирзоюнус, Носирҷон Салимзода низ ба наҳве аз шогирдони Абдуманнонанд ва пешӣ эшон дарси таҳқиқ ва омӯзишро фаро гирифтаанд ва бо ифтихор ӯро устод мехонанд. Абдуманнон устоди раҳнамои шоъир ва муҳаққиқ Нуръалии Нурзод ва теъдоди зиёди муҳаққиқони ҷавону умедбахш амсоли Саидумрон Саидов, Тоҷибой Келдиёров, Ҳалимҷон Зоиров, Мухлиса Нуруллоева, Мавҷуда Урунова, Бахтиёр Ҳамдамов, Суруш, Адиба, Гулноз (аз шоирон), Маликнеъмат Неъматов, Махмадшо Махмадшоев, Ромиз Абдуллоев ва дигарон буданд. Хоҳари азизи мо, шоири беназири Тоҷикистон, Фарзонабону низ, ифтихори шогирдии Абдуманнонро доранд. Абдуманнон, дар ҳамаи солҳое, ки суҳан хору залил ва шеърӯ адаби мо уфт карда буд, махфили "Танчи суҳан" ро таъсис мекунад, ки он ба як махфили ҷиддии аҳли адабу аҳли ʼилм табдил меёбад ва моҳе як бор нишастҳое баргузор мекунад. То кунун ин махфил 93 нишаст баргузор карда аст, ки кам нест.

Дар ин маҳфил аз саросари устони Суғд аҳли фазлу адаб ширкат меварзанд ва ман аз бисёр дӯстон шундаам, ки нишастҳо ҳамеша пурмуҳтаво ва муназзам баргузор мешавад. Ҳосили ин нишастҳост, ки солони маҷмӯае таҳти унвони "Армуғони Ганчи суҳан" интишор меёбад. Дар маҳфили мазкур шоъири бузурге ва ё нависандае аз бузургони адаби форсӣ муъаррифи мешавад, касе дар бораи ӯ суҳанронӣ мекунад, матнҳои шарҳу тафсир мешаванд ва адибоне намунаи осори хешро ироа мекунанд. Дар ин маҳфилҳо ағлаби адибони мантақа ширкат меварзидаанд... Ва аз баракати ҳамаи талошҳои Абдуманнон буд, ки ҷароғи илму адаб дар Хучанд, дар давоми ду даҳаи охир рӯз аз рӯз рӯшантар мешуд... Ҳоло умедворам шогирдони бародари фақиди мо, ин суннати хучастаро идома хоҳанд дод...

Шояд тасаллои дили мо ин бошад, ки бародари азизи мо,

Абдуманнон, ки пас аз умри на чандон тӯлонӣ, вале пурбор ва пурбаракат, ҳаёти пурзаҳмату қорномае дурахшон ба раҳмати эзодӣ пайваст ва рӯҳи балиндаш аз ʼолами хокӣ ба малакути аъло раҳсипор шуд, ба илму маъорифи Тоҷикистон ҳадамоти арзандае кард, шогирдони фаровоне тарбият намуд, осори арзишманди илмӣ дар риштаи пажӯҳиши адабиёти тоҷик бар ҷой гузошт... ӯ соҳиби ибтикороти бадеъ дар заминаи пажӯҳиши шарҳу ва тафсири мутуни адаби буд...

Инсоне вораства, фозиле покниҳод ва мусулмоне мутадайнӣ буд... Аз вежагиҳои олимӣ ва маърифатгароияш гузарем, Абдуманнон, аз назари фазилат ва ахлоқи инсонӣ низ, қамназир буд. Дар ҳилоли анбӯҳи осораш ҳеч мунозираи қаламӣ, ё интиқоди тунди нораво аз касе, ё навиштае, дида намешавад. Ҳеч кас ҳашмигин шудани ӯро надида буд... маъҳари вораствагӣ ва тавозӯӣ буд. Аҳли гуруҳбозӣ ва мурид чамъ кардану таблиғот ба нафъи худ, набуд! Афсӯс, ки мо дар солҳои охир шохиди чунин рафторҳои ношоиста будаем. Дидем, ки баъзеҳо аз ҳамаи роҳҳои нораво, узви Фарҳангистони ʼулуум, барандаи ҷавоизи давлатӣ ва ғ. шуданд...

Ва аммо, бародари азизи мо, мақому шӯҳрате ҳам, ки ёфт, мунҳасиран ҳосили дониш ва шахсияти худаш буд. Вай на танҳо олиму донишманди фарзона буд, на фақат ошико дилбастаи фарҳангу тамаддуни мо буд, балки қореро, ки анҷом меод, бо ишқу алоқаи хоссе анҷом меод, ва як рӯҳи фароирфонӣ дар вучудаш буд, ки дар ҳеч амре саҳтир набуд, ва дар тамоми даврони зиндагии хеш таъодуло муроъот мекард ва ба усӯле пойбанд буд, ки аз ҳеч фарде кин ба дил намегирифт. Боре ба ман гуфт, бародарҷон, (ҳамеша дар муносибат ба банда ин таъбирро ба қор мебурад!) ман Шуморо ба хотири он дӯст медорам, ки ҳамеша ҳарфи дилатонро рӯйрон, меғӯед, вале ба касе қина надоред... ва ҳатто қасонеро ҳам ки дар ҳаққи Шумо бадӣ карда бошанд, мебахшед ва бадиरो зуд аз ёд мебаред... Гуфтаам, Шумо лутф доред, вале медонам, ки худатон айни ҳамонед, ки гуфтед, фақат як тафовут аст, ман ҳар чизе, ки ба назарам, беадолатӣ, беинсофӣ, номардӣ ва ғ. бошад, ошқоро меғӯям ва бароям фарқ намекунад, пушти қазия кист, фикр мекунам набояд хомӯшӣ гузид, яъне "Ғош меғӯям аз гуфтаи худ дилшодам..." ва Шумо бошед, таҳаммул мекунед ва шикебоиро пеша мекунед. Бародарам, механдад ва бо таъбири зебоӣ хеш меғӯяд: нахоод, ина бинед аа... ман дар ин бора фикр накардаам... Дар асл рафтори Абдуманнон бисёр нарм, самимӣ ва боадабона буд, гузашта аз ин қомилан як суннатӣ тоҷикона буд... Дақиқан мисли ҳамаи "нармию тоҷики" буд, ки Мавлоно мефармуд. Ман меғӯям, муҳим ин аст, ки ҳаргиз некиро фаромӯш накунем, бадиरो бояд зуд фаромӯш кард. Эшон розӣ мешаванд ва ҳарду аз адабиёти пурборамон қитъаҳоеро дар таъйиди гуфтаҳоямон меоварем.

Абдуманнон ба шогирдон ва қормандонашон, аз ҷумла ба муаллимони курсии адабиёти классик, ки мудирияти онро бар душ доштанд, рафтори меҳрубона ва ʼутуфтағомез доштанд. Дар сафарҳои илмии хеш ба хорич аз кишвар, ки ман борҳо ҳамроҳашон будаам, дар Ирон, Руссия, Қазоқистон ва... меदिдам, ки дар китобхонаҳо ва китобфурушиҳо дунболи манобеъе мегашт ва пасон ба ман эътироф мекард, ки барои фалонӣ меҷӯям, ки дар ин мавзӯ пажӯҳише анҷом медиҳад ва имкони дастрасӣ ба ин китобҳо барояш сангинтар аст. Аз шогирдонаш борҳо шундаам, ки устодашон то чӣ ҳад инсонӣ наҷиб ва меҳрубон ва хайрхоҳ ҳастанд. Ба назари ман, агар дар марги устод Абдуманнони Насриддин, осмон хун битирияд, ҳақ аст. Инсонӣ волео ки аз оғози ҷавонӣ, то охири ҳаётӣ ҳаёт, мутолиъа мекард ва менавишт. Дар қосҳои дарс олиму донишманду устод парваронида таслими ҷомӣтаи ʼилмию фарҳангии ин обу гил кард ва ҳар дами умри пурбори худро пурбортар намуд.

Солҳои охир бештар шефтаи ислом ва ирфон буд. Ба ман ҳам ишораҳо мекарданд, ки бояст ба таври ҷиддӣ ба ислом рӯй овард... Ду ё се бор ҳаҷчи ҳонаи худоро анҷом доданд ва ҳар бор ки бармегаштанд, таъкид мекарданд, ки навбати оянда ҳамроҳ меравем... Ман бо шӯҳӣ мегуфтаам, сазовор нестам ва ишора мекардам, ки муайсапедони мо мегуфтанд, ки агар ҳамсоият гурусна бошад, набоят сафари ҳаҷро пеш гири... Дар меҳани мо, афроди гурусна ва мардумони бебиноъат ва ниёзманд фаровон аст. Чӣ бояд кард?! Охир ҳаҷ ҳам як саре шарту шароит дорад. Оё муроъот мешавад?! Бародарам, табассум мекунед ва меғӯяд, бояд муроъот шавад. Аз нафаре шундаам, ки дар меҳани мо масъулин барои он ки мусулмонро ба сафари ҳаҷ равона кунанд, аз хоҷиён ришва мегирфтаанд, бо шӯҳӣ пурсидам, ки Шумо низ ришва додед, ё не? Бародарам, механдад ва меғӯяд, на ман ҳаргиз ин қорро накардаам.

Нафаре ба мо гуфт, ки дар ҳоли ҳозир барои сафари ҳар нафар зоир ба ҳаҷ, се ҳазор долари амрикоӣ ба сурати расмӣ ва ошкоро меситонанд. Ман суол кардам, ки солана чанд нафар барои анҷоми ҳаҷ озими Макка мешавад, гуфтанд, то панҷ ҳазор ва касе гуфт, се ҳазор нафар, ҳулоса, кам нестанд, афроде, ки мехоханд, хонаи Худоро зиёрат кунанд... Нафаре нишаста буд, гуфт, бехтар нест, ҳама ҳамин пулхоро барои эҳдоси истгоҳи барқии Роғун сарф бикунанд, охир ин пули каме нест, агар се ҳазор кас се ҳазор доллорӣ бидиҳад, нӯҳ миллион доллар мешавад, ва агар 5000 кас се ҳазор доллорӣ бидиҳад, 15 000 000 мешавад, агар чанд сол пай дар пай ин коро бикунанд, бешак Роғунро месозанд... Оё аз назари инсонӣ ва ахлоқи исломӣ, бароварда кардани ниёзи мардум, савоби бештаре надорад?! Охир, имрӯз миллати мо беш аз ҳама ба барқ ниёз дорад, мо манбаи дигари энерҷӣ надорем. Зимистонҳо барқро ҳамеша хомӯш мекунад ва ғайра... Ман барои ҳузур қасидаи маъруфи Носири Хусрави Кубодиёниро хондам, ки бо ин байтҳо шуруъ мешуд:

**Ҳочиён омаданд бо таъзим
Шокир аз раҳмати худои раҳим...
...Ман шудам соҳате ба истиқбол
Пой кардам бурун зӣ ҳадди гилем
Мар маро дар миёни қофила буд,
Дӯсте мухлису азизу карим...**

Пас аз ин аз дӯст суол мекунад, ки хангоми ҳаҷ, як сари шароитхоро ки бояд иҷро мекардӣ, иҷро шуд ё на? Ҳамеша посух як чиз буд, Не! Пас шоъир мефармояд:

**... Гуфт " аз ин боб ҳарчӣ гуфтаи ту
Ман надонистаам, саҳеҳу сақим"
Гуфтам "эй дӯст, пас накардӣ ҳаҷ
Нашудӣ дар мақоми маҳв муқим"
Рафтаи Макка дида, омада боз
Меҳнати бодия ҳарида ба сим.
Гар ту хоҳӣ ки ҳаҷ кунӣ, пас аз ин,
Инчунин кун ки кардамаи таълим"**

Бародарам, ки на танҳо ҳақим Носири Хисрав, балки даҳҳо тан аз бузургони дигарро низ дар бораи ҳаҷ ва шарту шароити он хонда ва аз ҳоли даврон огоҳ буд, меғӯяд, мушқилот дар ин росту зиёд аст, вале ман хушбинам ва иншооллоҳ маърифатӣ ахлоқӣ ва динии чомиға бехтар хоҳад шуд, ва ҳамагон масъулияти хешро бояд ба таври ҷиддӣ эҳсос намоем.

**Сар ба сари бе ту сияҳ шуд ҷаҳон,
Ҳошия рафтаи зарур, нома сияҳ карданист!**

Чӣ гуна нагирам ва чӣ гуна фарёд накашам, ки он марди бузургвор, марде ки кулабораш пур аз донишу ишқу озодагӣ буд, ин ҷаҳонро тарк кард... Ба дӯстон мегуфтам ки ӯ моро тарк накардааст, то даме мо зиндаем... номашу маромашу ёдаш бо мост. Вале боз ҳам медонистам, ки мо мондему ин дуеёи дун... бо ҳама фиқру фучураш, бо авомфиребиҳои номаймунӣ зимомдорон ва хориқ зорихоӣ ин миллати бахтбаргашта, ки қавононаш аз пайи кути лоямут хидматгузори нуқари бегонагонанд... Илму адабу фарҳанг кадрӯ қиммате надорад, меъёри арзёбӣ ба илму ҳунар ибтидоӣ шуда аст ва дар ин марзу бум ҳама дар ҷои дигаронанд ва ҳеҷ касе дар ҷои худ нест!!! Тақрибан ҳеҷ касе дар мартабае қарор надорад, ки сазовори он бошад... Ва баръакс ҳар ки сазовор нест, ӯ ба мақоме расид... Ва агар гоҳо нафаре ҳам агар дар ҷои хеш аст, пас чунонки мебояд кадршиносӣ намешавад.

Ба худ печидам ва гуфтам, эй бор худои пуръинойат, покиза каримӣ, бениҳоят!
Меҳрофарини! Корӣ бикун ки ба ин марзу бум ободӣ биёяд ва ба миллати озодаи мо, ки "раста аз гӯре дигарбора ба гӯр уфтода аст"(Лоик)маърифату ҳушёрӣ бидеҳ ва ба худшиносиаш хидоят нам, ки орзуи бародари фақиди ман низ ҳамин буд ва дар ин росту гом мебардошт...
Бародари азизи мо рафтаи ва ҳамдилону ҳамроҳону ҳамразмонашонро танҳо гузоштанд. Агарчӣ ному ёди эшон аз дили дӯстон бурун нахоҳад рафт, аммо дарего, ки ҷои эшон дар арсаи омӯзишу парварии ва пажӯиши фарҳангу адаби мо ҳамеша холи хоҳад буд... Шахсиятҳои бузург ҳамеша нотакроранд... Дарки ин маънӣ миллатхоро пойдортар хоҳад кард!

Пас аз марги бародари азизи мо Абдуманнон, афроде, ки аз дӯстии мо, оғаҳӣ доштанд, ё аз тариқи телефон ва ё паёме ба банди изҳори ҳамдардии хешро баён карданд... Дар миёни ин бузургворон чехраҳои ошное аз Эрон ҳастанд. Аз кишваре, ки барои ману Абдуманнон айни Тоҷикистон аст, бегона ва ношно нест, балки ба наҳве меҳани маънавии мост ва ҳаргиз мо тоҷикон худро аз Эрон ҷудо намедонем, ва тоҷик ҳамон эронист, ки дар қиёси ҷараб ҷаҷамӣ гуфтаанд дар қиёси турк тоҷик! Абдуманнон бо тамоми вучудашон эронро дӯст медоштанд ва муддатҳо дар китобхонаҳо ва марокизи илмию фарҳангии он ба пажӯиш ва ҷустуҷӯ ва таҳқиқ машғул будаанд. Аз ҷумла паёмхое аз устодон Асғари Додбех, Фаридуни Ҷунайид, Сируси Шамисо, Алии Мусавии Гарморӯдӣ, Маҳмуди Исмоили Турбатӣ ва ...ба ман расидааст. Умедворам паёми эшонро дар маҷмӯае ба ҷоп бирасонем, ки ёдмоне бошад. Як номаи кӯтоҳеро ки аз дӯсти арҷмандам, доктор Алии Мухаммадӣ, устоди донишгоҳи Бӯғалии Синои Ҳамадон ва шоъир ва дostonнавис ва донишманди камназир мебошад, ҳамон рӯзҳо расидааст ин ҷо бо каме ихтисор меоварам;

**"Аз шумори ду ҷашм як тан кам,
В- аз шумори хирад ҳазорон беш**

Бародари гиромӣ, ҷаноби доктор Сафар Абдуллоҳ!
Медонам, ки дар худди Самарқанду Хучанду шаҳри ёру диёр бояд бошӣ. Аммо аз оқои Қулизода шунидам, ки дӯст ва ҳамкори гиромӣ, ҷаноби доктор Абдуманнони Насрадин бар асари беморӣ даргузаштааст. Шунидани ин хабарӣ талх беш аз ҳар чиз манро ба фикри Шумо фуру бурд. Аз он ҷо ки медонистам, чӣ қадар Шумо ба эшон алоқаманд будед, ва то чӣ қад эҳтиромаш доштед. Марди шарифе буд ва диалогоҳе азиз! Хучанд соҳибӣ таъзири шӯроҳи худро аз даст дод. Дигар соҳибӣ асари пураҷӣ донишмандон ва суҳансароёни Хучанд, дар миёни мо нест. Хучанд, дигар қуръонпаҷӯҳе ончунон надорад. Ёдатон ҳаст? Дар оҳарин дидор дар донишгоҳи Техрон, дар пайи ёфтани як ҷилд Қуръони ҳаттӣ буд? Курсии адабиёти классики донишгоҳи давлатии Хучанд инак бе рақиб мондааст ва медонам, ки ...то чӣ қад дар ғами он матлубу марди рӯҳонии он донишқада (шогирдон)дасту пояшонро гум кардаанд. Боре Шуморо таслият меғӯям ва умедворам битавонам рӯзе дар Хучанд ба зиёрати он хоки шариф, шарафёб шавам. Дар ғами Шумо шарикам ва орзуманде ки ҳеҷ гоҳ доғдори азизонатон набошед. Дӯсти Шумо Алии Мухаммадӣ. Ҳамадон"

Зиндаёд, Абдуманнон бисёр зуд рафт, аммо сипоси ман аз Яздон аз он аст, ки робитаамон он кадр наздик буд, ки бо ҳам дарди дил мекардем ва харфи пинҳоне надоштем. Даргузашти ӯ ба ҳамон сон ки бисёри дигарро, маро ҳам озурда ва афсурда кардааст ва ин ҳасрат ва андӯҳ дар ман хоҳад буд.

Инсонӣ шефта ва адабпарвар, омӯзгорӣ намуна ва дӯстдоштанӣ ва дӯсте воқеъӣ ва инсонӣ волоғӯҳар. Фарзонае, ки қадри девонагиро медонист ва девонае ки ба фарзонагӣ расида буд. Касе буд ки дар пӯсту қолбади худ роҳат буд. Аз дӯстони муштаракамон шунидам ки то охирин рӯзҳои зиндагаш бо васфи он ки саратон ба пешрави бераҳмонаш дар ҷони ӯ идома дода буд, боз ҳам ба донишгоҳ мерафт бо шогирдон мулоқот мекард ва ба тадрису таҳқиқ идома меод...

Бовар накарданист, ки гул ин қадар зуд мепажмурад. Аммо сипосгузорам, ки шукуфту ман дар бӯге будам ки шукуфои ӯро шоҳид шудам. Бовар намекунам, ки ин ҳама ишқу алоқа ва самимияту ҳулус мераваду нопадид мешавад. Аммо ёдгориҳои зинда мемуна, дар рӯҳу қалбу зиндагии мо ва боварам намешавад, ки сӯғвори рафтани ӯям ва дигар умед нест ки ба ӯ телефон бизанам ва садои пурсафои ӯро дар он сӯи хат набишнам: аммо танини садои дӯст дар вучуди ман пажвоки ҷовидона дорад...
Ҳаргиз гумон намекардам, рӯзе дар ҳоле ки ҳанӯз сармаст аз ин хушбахтиам, дасти рӯзгор моро аз ҳам ҷудо мекунад ва ман аз дарди набудани меҳрубонёр ва шафиқтарин дӯстам суҳан меғӯям. Ва ин ҷо ҳам ки иқтифо мекунам ба ёди марсияи устод Аҳмади Шомлу дар марги Фуруғи Фарруҳзод уфтодам, ки мехоҳам ин марсияро ҳамроҳ бихонем ва ёди Абдуманнони таъзиро гиромӣ дорем:

Ба ҷустуҷӯи ту
бар даргоҳи кӯҳ мегирам,
дар остонаи дарёву ʔалаф.

Ба ҷустуҷӯи ту
дар маъбади бодҳо мегирам
дар чор роҳи фусул,
дар чорҷуби шикастаи панҷарае
ки осмони абролудро
қоби кӯҳна мегирад...

Ба интизори тасвири ту
ин дафтари холи
то чанд
то чанд
варақ хоҳад хӯрд?

Ҷараёни бодро пазируфтани
ва ишқро
ки хоҳари марг аст-
ва ҷовидонагӣ
розашро
бо ту дар миён ниҳод

Пас бо ҳайати ганҷе даромадӣ
боиставу озангез
ганҷе аз он даст
ки тамлики хокрову диёронро
аз ин сон
дилпазир кардааст!
номат сапедадамест, ки бар
пешонии осмон мегузарад
- мутабаррук бод номи ту!-
ва мо ҳамчунон
давра мекунем
шаброву рӯзро
ҳанӯзро...

Равонат шод ва хонаат обод, эй бародари қиёматии ман!

Сафар АБДУЛЛОҲ
(Охираш. Аввалаш дар шумораи гузашта)

Назарҳо

Ковус 31.07.2012 11:45#

Ин беҳтарин матлабест, ки дар ҷанд соли охир дар матбуоти тоҷик падидаи омад ва тамоми вучудамро ба ларза овард ва маро ва дӯстонамро ки дур аз Меҳанамон ҳастем ба андеша водор кард. Мо эҳсос мекунем ки ҷӣ қадр мо ба ҷунин матолиб ниёзмандем. Сиюгузоре аз сайти Озодагон ва хошизмандем ташаккури моро ба устод Сафар Абдулло низ бирасонед. Бори дигар ташаккур!

[Посух додан](#)

[Обунаи RSS](#)

[Назари худро нависед](#)